

ihlete, de még egyszer inkább az ő szavát idézem: a „*gesztusa*” még a rosszabb megoldásokon is áttör, s még a gyengébbnek mondott korszakaiban is kivételes intenzitású kompozíciókat hozott létre.

Azok pedig, akik nemcsak verseket szeretnek olvasni, hanem el tudnak mélyedni egy életműben, (újra) fel kell hogy fedezzék, milyen tág skálán érvényesítette Ady a költői énképzet (jel)képi megjelenítésének ihletét vagy éppen „*gesztusát*”. A motívumok változott alakban történő visszatérése ebből a szempontból különösen beszédes – de egy általános tendenciának a része: Ady a szentitíven meghatározott kompozícióktól végül olyan kompozícióig jutott el, amelyekben túl a szentitív tapasztalaton (amelyet gyakran azért idézett fel, hogy *expressis verbis* tagadja) nagyon különmű tárgyi és esetleg absztrakt elemeket rendezett egymás mellé. „*Megállok lihegve: Páris, Páris, / Ember-sűrűs, gigászi vadon*” (PÁRIS, AZ ÉN BAKONYOM), így egy korai versben; „*Szegény fiúk, kiknek hallanotok / Csak megvéniült könyvekből lehet, / Mit súgnak az éji Szajna-habok. // Évezred halt meg, nemcsak ezredek...*” (SAJNÁLOM SZEGÉNY FIÚKAT); vagy még egy példával, önnön testéről: „*Ki vagyok? A Napisten papja, / Ki áldozik az éjszaka torán. / Egy vén harang megkondul. Zúghatsz*” (EGY PÁRISI HAJNALON), így a korai korszakában; „*Testem, ez a szent, kényes szerszám, / Mint valami ördögös posta, / A Most-Idők rémületeit / Előre és magával hozta*” (MÁR ELŐRE RENDELJETTEM). Vannak, akik ezt úgy írják le, mint a szimbolizmustól az avantgárdig vezető utat; mások inkább úgy, mint a világ, a Minden meghódításának bizonyosságától a világ elvesztéséhez, a Semmivel való konfrontálódás bizonytalanságáig, ennek a magyarázatnak az egyik verziójában, az afirmációtól az iróniáig vezető utat; és megint mások az instrumentális nyelvhasználatról az önreferenciás nyelvhasználatig vezető utat. A definíciók különbözőségét semmi esetre sem becsülöm alá – de kétségtelenül ugyanarra az útra vonatkoznak. S bizonyos, hogy nem könnyen lehetne egy másik költészetet idézni, amelyik hasonló erővel és gazdagsággal jelenítené meg ennek az útnak a képeit, illetve: a képét.

Tandori Dezső

HÁROM PARAFRÁZIS-MOZAIK

Egy kutya fája

Egy ajtókitámasztó fáról
 – mint egy szegélyléc, képeretdarab –
 letört egy odaenyvezett alkotóelem,
 az enyv anyagmaradványai
 akadályozzák a visszaenyvezést,
 és különben sincs
 szükség már az ajtókitámasztó fára
 oly nagyon.

A fürdőszoba ajtaját támasztotta ki
ez a nagyjából négyzet alakú,
centit kiemelkedő negyedszegélyű
– egyik oldalán szegélyes –
fadarab,
egy zöld kötött sapka szerepét örökölte meg,
célja az volt, hogy egy kutya
a fürdőszoba kőlapjaira hasalhasson,
ha melege lett netán a hallban, kosarában,
vagy csak a linóleumpadlón.
Rést tartott ez a kis darab fa,
könnyebb volt nyitni az ajtót
a kutyalábnak, mely persze bonyolultabb
műveletekkel is megbirkózott,
de azt akartuk, legalább ez a fürdőszobázás
legyen neki könnyebb. Most ő már több
mint nyolc hónapja halott. Most ő már
több, mint az élők, és ezzel mi kevesebbek
vagyunk, és véletlenül ráléptünk a fadarabra
is.

Az elkerülés viszonylagossága

Szeretnék bármi műtétet elkerülni,
sajnos, a fenyegetés augusztus óta
mégis
igencsak kerülget,
s mulatságos helyzeteket eredményez így.
(Öngyógyítás: tömérdek fájdalom- és
gyulladásgátló miatt – kiderül: enyhe asztma!
bennem – életveszélyesnek is ítéltető
fulladás. Ugyanezek a szerek
kenőcs alakban „begyullasztják” a bőrt
ott alant – megjegyzem: nem is tudom,
pontosan hol
fáj, kisugárzások! ezt hallom, „neked, tata,
a prosztatád sajog a fejedben, azért
vannak olyan... gondolataid, apukám!”
És vicc, hogy már talán csak a tabletták
szedése helyett használt „Külsőleg!” kenőcsök
miatt fáj a táj, az altáj, az alhas
féltenyérníje. Eleve olyan disznó ízé
az egész, holott semmi ilyenhez nincs köze.)
Rettegek. Nemcsak, hogy ez mind hova vezet, de
hogy egy episztolát, egy eposzt kellene, egy eposztatát

írni róla, hogy én, aki csak külső ablakos,
 utcán át kiszolgáló kocsmába járok, ha járok,
 egy vonatfülke társaságát nem bírom el,
 nem utazom többé sehova, nem megyek szerkesztőségekbe,
 társaságba,
 nem dedikálok könyveket stb.,
 én, aki éjszaka, mikor felriadok
 – hála az égnek, ritkán fájdalomra már,
 vagy csak a vállam fáj lerohadtan
 a meszesedéstől, a gépeléstől...
 ...ez is külön episztola! a „munkásság!”
 – I. J. A., *ez az a munkásság!* –,
 de mit csináljak, ma is megrohant a téma,
 ez a téma,
 a karfájás, az ízületi fájás
 azonban csak itthon viselendő
 pokolkínokkal fenyeget,
 beleillik egyébkénti életembe...
 hol is hagytam el?
 Hogy én, tehát,
 és Kálnoky kezd eszembe jutni,
 akit tizenhét éve csont-bőr-bohém, 53 kilós alakként
 műtöttek utoljára, egy vígan szenvedő fickóként,
 én, aki ismét nehézkes vagyok, és a szívem is háton cipelt,
 teherautós fáskosár, én, aki éjszaka, mondom, ten-éjten
 csak a másik szoba, Totyi madaram,
 „Életem Totykos!”
 felé tudom karom kinyújtani,
 nekem minden más már nemhogy „indiszkkrét”, de
 Totyival töltendő délutánjaim miatt nem telefonálok
 délután, és magányomat úgy őrzöm, mint terveiket a baszkok,
 a felszabadulásra váró hubulunduk és prancsok, sic,
 még nem ismert népek, igen, én a még nem ismert és magam
 unására unásig ismert illető mindent elkerülnék Totyin s Dömin kívül.
 És ezt megint csak olyan henyének látszó és barom
 módon lehet kifejezni, és nem is így igaz, hogy
 hagyjuk inkább, ne csupán ne telefonálgassunk
 „össze”, ne levelezzünk, de
 ne is gépeljünk (fájhat tőle az alhas, ne vicceljünk
 úgy se, hogy „alhas”! – hogy ezt mondjuk az
 alhasnak stb.), ne írjunk novellákat, verseket,
 hódoljunk csak
 már ha nagyon muszáj,
 annak a tudományos kérdésnek,
 efféléknek, hogy a körré kikerekített pont
 az I-n, eleve, hol a pont itt,

az I-n, mely téglalappá testesül rajzunkon,
 tehát hogy egy ilyen pont (kör) az i-n,
 ugye, a kör négyszögesülése-e,
 vagy fordítva, hiszen egymást feltételezik stb.,
 a pont, ha az i része, a vonal, ha az i része,
 nem külön pont, nem külön vonal, nem külön kör; nem
 külön négyszög – hódoljunk efféléknek, maximum,
 az áltudományak,
 ami a világ, s a magunké is,
 melynek – „ki nem, fiacskám, jaj, ki nem?!” –
 egyetlen valódi tudománya volnánk. Vagy legalább lettünk volna.
 Mi magunk, igen, mi magunk. Csak nem vagyunk. – – –

Hogy a klasszikus verset idézzem.
 No lám, mégsem minden csak elkerülés.
 Aztán az egész úgyis szétkerül majd.

A maradék zubogó forró víz kicsorgatása a konyhai gázbojlerből

A maradék zubogó forró víz kicsorgatása a konyhai gázbojlerből nem könnyű feladat, eleve mert a konyhai gázbojler évek tódása-fódása, Gáborzejlnék is hívjuk, Gábor nevű jótévője miatt, aki évek óta tódja-fódja, ezért is fontos a maradék zubogó forró víz mindenkori kicsorgatása a konyhai gázbojlerből (Gáborzejl), ne rongálja csöveit a mindenkor mégis benne maradó zubogó, s a gyújtólángtól talán – ? – még zubogóbb forró víz. Csakhogy a hidegcsap megnyitásával a melegcsap oldalán maradt zubogó forró, a gázbojlert rongáló víz kieresztése mintegy „nem biztosított”, így meg kell(ene) találni a helyes arányt, hogy hideg- és melegcsapot egyszerre (egyidejűleg) úgy nyissunk, hogy a zubogó forró vízmaradék langyosabb formában (ez mindegy!) kijöjjön, csak hát nem nagyon értem ezt se. Ha a melegcsapot nyitjuk, újabb forró víz adódik stb. Az egyetlen megoldás a gyújtóláng elzárása, a melegcsap nyitása etc. volna, csak Gábor meghagyta, ezt se vigyük „a végtelenségbe”. A konyhai gázbojler, eleve jól éreztem, a végtelenség „problemáját” (Gábor) revelálta (T. D.), csak relatíve. A bajok pedig, tudjuk, mindig a viszonylagosságokból adódnak. (Nem mintha a végtelenség/ek megszüntetnék őket.) Természetesen új konyhai gázbojlert kéne vennünk. Ám ez már nem költői, nem filozóf téma, és Gábor egyelőre türelmesen jön és javít, teszi, amit emberileg lehet. Magam így kétszeresen is emberileg nem tudok új gázbojlert venni. Sőt, ahogy régi írók mondták volna, a gázbojler megkettőzi ember mivoltomat ekképp. Amitől azonban a maradék zubogó forró etc. még megoldandó. Mert emberi, hát nem idegen tőlem.